

І.С. Пілюгіна, канд. техн. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

О.В. Добровольська, вчитель (КЗ ХНЛІ «Обдарованість», Харків)

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПОРТФОЛІО В ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Перехід від когнітивно-орієнтованої до нової особистісної парадигми, що ґрунтується на етиці взаєморозуміння, взаємоповаги, творчого співробітництва, – провідна тенденція сучасної освіти. До найпрогресивніших положень нового Закону «Про освіту» (2017), запорукою імплементації якого став особистісно-орієнтований підхід, можна віднести право здобувачів освіти на індивідуальну освітню траєкторію, що передбачає «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їхньої складності, методів і засобів навчання».

Передумови розуміння й використання поняття «індивідуальна освітня траєкторія» подано в дослідженнях особистісно-орієнтованої освіти Г. Балла, І. Беха, О. Бондаревської, В. Кременя, О. Пехоти, О. Пометун, В. Рибалка, Г. Селевко, І. Якиманської тощо. В її основу покладено ідеї визнання особистості учня (студента) як найвищої цінності, визнання за нею свободи вибору шляхів і способів саморозвитку, створення умов для розкриття особистісного потенціалу й сприяння її готовності до позитивної самореалізації в соціумі на всіх етапах її життєдіяльності.

Розглядаючи індивідуальну освітню траєкторію як «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожного учня в освіті», А. Хуторської акцентує увагу на характеристиках індивідуальної траєкторії, зазначаючи, що індивідуальну освітню діяльність характеризують такі поняття, як темп навчання й освітній продукт учня.

Однією з найбільш ефективних форм представлення навчальних досягнень є портфоліо (папка досягнень) – спеціально спланована та організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, динаміку і досягнення здобувачів освіти у різних сферах.

Розрізняють:

- портфоліо документів (сертифікатів, грамот, дипломів, що підтверджують освітній рівень здобувача освіти);
- портфоліо робіт (зібрання різних творчих, проектних, дослідницьких робіт здобувача освіти; опис основних форм і напрямків його навчальної творчої активності: участь в олімпіадах, наукових конференціях, конкурсах, практиках, елективних курсах; спортивні і художні досягнення тощо);
- портфоліо відгуків (оцінка здобувачем освіти власних досягнень з різних видів діяльності; резюме; планування майбутніх освітніх етапів; рецензії, відгуки педагогів, батьків, працівників системи додаткової освіти тощо);
- комплексне портфоліо (включає в себе всі представлені вище моделі папки досягнень).

Аналіз науково-методичної літератури показав, що портфоліо в навчальному процесі закладів освіти можна використовувати як «паспорт компетенцій»; доповнення до результатів підсумкових екзаменів; складник освітнього рейтингу; засіб для побудови індивідуальної траєкторії навчання, індивідуальних навчальних планів, планів професійного саморозвитку тощо.

Відмітимо, що портфоліо з'явилося у світовому освітньому просторі наприкінці ХХ сторіччя не лише як форма накопичення інформації, а й як інноваційна форма оцінювання досягнень здобувачів освіти. Педагогічна філософія портфоліо передбачає зміщення акценту з того, що учень/студент не знає і не вмє, на те, що він знає і вмє за певною темою, розділом, предметом/дисципліною; інтеграцію кількісної та якісної оцінок; перенос педагогічного наголосу з оцінювання на самооцінювання. Тому воно вважається найбільш наближеним до реального оцінювання, до індивідуалізованої оцінки. Створення власного портфоліо активізує інтерес здобувачів освіти до навчання, формує вміння вчитися, ставити перед собою мету, планувати й організовувати свою діяльність, сприяє підвищенню їхньої самооцінки, а це своєю чергою детермінує формування позитивної «Я-концепції».

Наш досвід показує, що створення портфоліо і робота над ним сприяє підтримці високого рівня навчальної мотивації, стимулює активність і самостійність здобувачів освіти, розширює можливості навчання та самонавчання, розвиває навички рефлексивної й оцінювальної (самооцінювальної) діяльності, які надалі дозволять самостійно коригувати індивідуальну освітню діяльність за обраною траєкторією й брати відповідальність за свою освіту в свої руки.